

Checklist hygiëne voor gemeentelijke noodopvang voor vluchtelingen

Maart 2022, versie 3

Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid

De checklist hygiëne voor gemeentelijke noodopvang is ontwikkeld voor de GGD en dient ter ondersteuning van advies en evaluatie op het gebied van technische hygiënezorg bij een locatie die tijdelijk gebruikt wordt voor de opvang van vluchtelingen. Dit kan een bestaand gebouw zijn maar ook een schip of tijdelijk bouwsel (tent, noodgebouw). Geadviseerd wordt om dit document te gebruiken voor locaties die maximaal vier weken voor tijdelijke opvang worden gebruikt. Voor gebouwen die langer als opvanglocatie worden gebruikt wordt geadviseerd de [hygiënerichtlijn voor asielzoekerscentra](#) en de daar bijbehorende checklist te raadplegen.

Definitief advies wordt altijd door de GGD gegeven op basis van de lokale omstandigheden en risico-inschatting. Wanneer de GGD de checklist gebruikt op locaties voor langdurigere opvang moet men er rekening mee houden dat de checklist niet volledig is. Deze checklist is niet bedoeld om uit te reiken aan locatiebeheerders.

Het document is een opvolging van de checklist voor gemeentelijke crisisnoodopvang uit 2016. De checklist is niet bedoeld voor opvang in niet-gemeentelijke noodopvang (bijvoorbeeld privéwoningen).

Op locaties die onder verantwoordelijkheid van het COA vallen geldt de [hygiënerichtlijn voor asielzoekerscentra](#) van het LCHV en een checklist voor 0-meting bij opening van nieuwe COA locaties.

Naam en adres locatie	
Datum bezoek	
Contactpersoon en telefoonnummer	
Uitgevoerd door	
Capaciteit opvanggelegenheid	
Soort (sporthal/ gevangenis/school e.d.)	
Samenstelling groep (kinderen/invaliden/ bejaarden)	

1 Nieuwe locatie

1.1 Voorafgaand aan openen locatie

- Locatie is schoon of wordt voorafgaand aan openen schoongemaakt.
- Alle tappunten, warm en koud, die voor openen 7 dagen of langer niet zijn gebruikt 1 à 2 minuten doorspoelen door de kraan of douche half of voor een kwart open te zetten.
[Let wel: hiermee wordt het water verversst tot aan de watermeter (of innamepunt). De eventueel aanwezige biofilm met (legionella-) bacteriën wordt niet verwijderd.]
- De temperatuur van het warmwatertappunt dat het verst gelegen is van de warmwaterbereider (bijv. boiler/geiser) is minimaal 60°C.
[Als deze temperatuur niet wordt bereikt dan dient de warmwaterbereider hoger afgesteld te worden. Als dit niet mogelijk is dan dient de warmwaterbereider te worden vervangen]
- Dierplaagbeheersing inschakelen i.v.m. muizen.
Indien van toepassing.
- Verlichting op kamers controleren.
- Zorg voor voldoende schoonmaakmaterialen en -middelen.
- Zorg voor aparte toiletten voor vrijwilligers en hulpverleners.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

1.2 Regelen voorafgaand aan openen locatie

Alle genoemde producten of voorzieningen dienen **in voldoende mate** aanwezig te zijn voor het aantal mensen dat maximaal kan worden opgevangen op de locatie.

- Verschoonkussens voor baby's, billendoekjes, luiers

- Zuigelingenvoeding
- Sanitaire voorzieningen, douches, zeep, papieren handdoekjes, voldoende afvalbakken bij sanitaire voorzieningen
- Voedsel via HACCP gecontroleerde aanbieder
- Afvalbakken, afvalverzameling en afvoeren van afval
- Schoonmaak gedurende de opvang regelen (toiletten, douches, algemene ruimten, voedselvoorziening). Let op frequentie van schoonmaak.
- Mogelijkheid om kleding te wassen
- Persoonlijke toiletartikelen (tandenborstel, tandpasta, maandverband e.d.)

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

1.3 Ter signalering voorafgaand aan openen locatie

Dit zijn aandachtspunten; het betreft geen infectiepreventie en is geen onderdeel van de advisering van de Technische hygiënezorg.

- Controle veiligheid van de locatie (glas van ramen intact, deuren intact, gevaarlijke trappen, sanitair intact)
- Buitenruimten waar kinderen kunnen/mogen spelen is voorzien van omheining en toezicht
- Trappen, voorzien van veiligheidsmaatregelen voor kinderen (traphekjes)
- Kranen zijn voorzien van warm water en koud drinkwater

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

1.4 In geval van ingebruikname van een (cruise)schip als noodopvanglocatie

Denk goed na over de op te vangen doelgroep. Een schip is qua veiligheid wellicht niet de beste optie voor de opvang van kinderen. Ook is het drinkwatersysteem anders dan in een gebouw. Een schip maakt bijvoorbeeld gebruik van een voorraadvat, hierdoor is extra monitoring van de drinkwaterkwaliteit nodig. Onderstaande punten zijn ook van toepassing op schepen die langer dan vier weken worden gebruikt voor de noodopvang.

Zorg dat ruim vóór ingebruikname in onderstaande items wordt voorzien.

- Er is een drinkwatermanagementplan, waarin is opgenomen welke beheersmethoden worden toegepast, hoe systemen worden onderhouden en hoe en hoe vaak drinkwater bemonsterd wordt (minimaal jaarlijks). Onderhoud van systemen wordt geregistreerd.
- Kwaliteit drinkwater aan boord voldoende, aangetoond d.m.v. laboratorium onderzoek <3 mnd.
- Drinkwatertest omvat minimaal de volgende parameters:
 - Bacteriële verontreiniging: coliformen(0/100 ml), E.coli (0/100 ml) en Legionella (<100 kve/l)
 - In geval van toepassing van chlorinatie: vrij chloor op v́erste tappunt (0,2-0,5 mg/l) en pH-waarde (6,5-8)
- Er is een voorziening voor de opslag van afvalwater en er zijn afspraken over het regelmatig laten leegpompen en ophalen van het afvalwater. Óf er is een afvalwaterbehandelingssysteem.
- Het schip heeft een veilige loopplank die is voorzien van een valnet. De kade is vrij van obstakels en goed begaanbaar.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

2 Bouw en inrichting

2.1 Verblijfsruimten

- Ruimten zijn huishoudelijk schoon en makkelijk schoon te maken.
- De vloer is glad en goed te reinigen.
- Wanden en deuren zijn goed te reinigen.
- Er zijn voldoende afvalbakken geplaatst.
- Er is per bewoner 5 m² beschikbaar voor verblijfsruimte, 5 m² voor slaapvertrek. Indien de ruimte gecombineerd is, is er per bewoner 10 m² beschikbaar.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

2.2 Slaapvoorziening

- Bedden zijn voorzien van een matras met water afneembare matrashoes.
- Het hoofdkussen is van een materiaal dat gewassen kan worden.

- Bij wisseling van gebruiker worden matras en kussen gereinigd of gewassen en het beddengoed vervangen.
- De bedombouw is glad en afwasbaar.
- Veldbedden dienen na elke wisseling van gebruiker te worden stof gezogen en te worden afgenomen met een vochtig doekje uit een sopje van allesreiniger).
- Er zijn voldoende afvalbakken geplaatst.
- Bedden staan minimaal 60 cm uit elkaar.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

2.3 Toiletruimten

- Er is bij voorkeur één toilet per 8 bedden (minimum is 1 op 60 aanwezig) en voldoende toiletpapier.
- Toiletten zijn voorzien van een handenwasgelegenheid met een zeepdispenser met vloeibare zeep en handdoekjes voor eenmalig gebruik.
- De vloer rondom het toilet is glad en gemakkelijk schoon te maken.
- De wanden zijn gemakkelijk schoon te maken.
- Er zijn sanitaircontainers in het (dames)toilet.
- Er zijn voldoende afvalbakken.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

2.4 Doucheruimten

- Er is bij voorkeur één douche en wastafel per 8 bedden (minimum is 1 per 35 aanwezigen).
- Wanden zijn glad en makkelijk schoon te maken.
- De vloer is van stroef materiaal (tegen uitglijden) en gemakkelijk schoon te maken.
- Er zijn voldoende afvalbakken per sanitaire ruimte in directe nabijheid.
- Elke doucheruimte is voorzien van plastic zakken voor vuil wasgoed van gebruiker.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

3 Gezond binnenmilieu

3.1 Ventileren en luchten

- Elke ruimte wordt continue geventileerd (via ventilatiesysteem of via ramen op een kier). Wijs de beheerder op: [De 5 basistips om te ventileren - Ventileren zo gedaan](#).

- De ventilatie is voldoende voor het maximaal aantal mensen dat in de verblijfsruimte aanwezig mag zijn (geadviseerd wordt om de minimale eisen uit het Bouwbesluit ook aan te houden voor schepen en tijdelijke bouwsels). Hiervoor kan een CO2-meter gebruikt worden (volg gebruiksaanwijzing bij CO2 meter).
- Zorg ervoor dat tocht tijdens het ventileren wordt voorkomen.
- Aanwezige ventilatiesystemen werken permanent en optimaal.
- Lucht de doucheruimte en keuken regelmatig (advies en indien uitvoerbaar: na elke keer douchen en koken). Lucht de slaapvertrekken in de ochtend. Lucht de overige verblijfsruimten aan het eind van de dag, liefst ook nog midden op de dag. Luchten is het voor ongeveer 10 minuten wijd openzetten van ramen en deuren om de verontreinigde binnenlucht en vocht af te voeren. Als er geen ramen zijn: zet het ventilatiesysteem op maximaal als er geen of weinig mensen in de ruimte aanwezig zijn.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

3.2 Roken

- Er wordt alleen buiten gerookt of in de daarvoor bestemde ruimten.
- Er zijn, indien nodig, speciale ruimten aangewezen waar gerookt mag worden.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

4 Legionellapreventie

De checklist is bedoeld voor locaties die voor maximaal 4 weken als opvanglocatie worden gebruikt. Onderstaande paragrafen legionellapreventie zijn hierop gebaseerd. Voor gemeentelijke locaties die langer dan vier weken worden gebruikt geldt voor legionellapreventie de duur van het verblijf van de personen die worden opgevangen. Indien het *verblijf* voor het merendeel van de opgevangen personen korter is dan 4 weken dan wordt legionellapreventie ook bij niet-prioritaire locaties geadviseerd (*let wel, dit geldt alleen voor de periode dat de locatie als opvang dient. Het is en wordt geen prioritaire locatie: een risicoanalyse, beheersplan en monsternamen is niet noodzakelijk*). Als het verblijf voor het merendeel van de personen (naar verwachting) langer is dan vier weken dan wordt het gezien als langdurig (permanent) verblijf en is bij niet-prioritaire locaties geen douchefilter/legionellapreventie nodig. Alle gebouwen waar opvang plaatsvindt dienen wel aan het Bouwbesluit (NEN1006) te voldoen. Vraag zo nodig aan het Drinkwaterbedrijf om dit te controleren. Voor schepen zie paragraaf 1.4.

4.1 Locatie

- Is de tijdelijke opvang in een 'prioritaire' instelling^{1*} (zorginstelling, hotel/camping/vakantiepark, zwembad/sauna, gevangenis of AZC)?
- Indien ja:
Legionellapreventie voor de leidingwaterinstallatie is verplicht en er dient een beheersplan te worden uitgevoerd. Bij het ontbreken van het beheersplan of niet uitvoeren van het beheersplan dient dit gemeld te worden bij de gemeente en de beheerder. Overweeg melding bij ILT.
- Indien nee (bijv. opvang in sporthal, school of kantoor):
Elke douchevoorziening dient waar (technisch) mogelijk en alleen voor de duur van de opvang voorzien te zijn van een douchekop met een filter die bacteriën tegenhoudt. Of er wordt gebruikgemaakt van een al bestaande beheersmethode (bijvoorbeeld: er wordt op een schip al continu chloor in de juiste concentratie aan het drinkwater toegevoegd, zie paragraaf 1.4). Als een douchefilter niet mogelijk is; zie 4.2.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

¹ Voor meer informatie: [Legionellapreventie in waterinstallaties - regels en toezicht | Brochure | Rijksoverheid.nl](#).

Punten ter verbetering:

4.2 **Beheersmaatregelen**

Let op: onderstaande maatregelen zijn alleen bestemd voor tijdelijke crisesopvang en niet bedoeld voor structurele legionellapreventie. Onderstaande maatregelen zijn enkel een tussenoplossing tot dat de douchekoppen met filters zijn geplaatst of voor situaties waarbij het plaatsen van deze douchekoppen niet mogelijk is.

- Indien de temperatuur van het warmwatertappunt voor opening niet minimaal 60°C is:
de warmwaterbereider (bijv. boiler/geiser) is hoger afgesteld of vervangen en het tappunt is nu wel 60°C.
- Tappunten die niet frequent worden gebruikt (minder dan één keer per week), worden voor de duur dat de locatie als crisesopvang wordt gebruikt wekelijks kort (1 à 2 minuten) doorgespoeld, zodat langdurige stilstand van water wordt voorkomen.
[Als de locatie maar 72 uur in gebruik is als crisesopvang is dit punt niet van toepassing.]

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

5 Reiniging en desinfectie

5.1 Algemeen

- Maak dagelijks schoon en vaker bij zichtbaar vuil.
- Er wordt gewerkt volgens werkinstructies en een schoonmaakschema.
- Houd schone en vuile werkzaamheden gescheiden.
- Draag handschoenen bij schoonmaakwerkzaamheden.
- Trek beschermende kleding aan bij vuile werkzaamheden.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

5.2 Desinfectie

- Bij bloed of bloederige diarree wordt er, na reiniging, gedesinfecteerd.
- Er worden voor desinfectie van oppervlakken alleen middelen gebruikt die zijn toegelaten (of aangemeld) door het Ctgb en zijn voorzien van een N-nummer.
- Indien desinfectie noodzakelijk is, wordt er overlegd met GGD.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

5.3 Wasgoed

- Vuil wasgoed wordt altijd verzameld en getransporteerd in gesloten (plastic) zakken. Bij het verzamelen van het vuile wasgoed worden plastic handschoenen gedragen.
- Het schone linnengoed en textiel wordt tot gebruik schoon en apart bewaard.
- Er is één wasmachine, één wasdroger en één strijkvoorziening aanwezig per 80 aanwezigen of er wordt gebruik gemaakt van een externe wasvoorziening.
- Het textiel wordt gewassen volgens het wasvoorschrift.
- Schoon en vuil wasgoed worden apart van elkaar gehouden.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

6 Afval en dierplaagbeheersing

6.1 Afvalverwerking

- Minimaal wekelijks wordt het afval afgevoerd. Containers zijn afgesloten en lopen niet over.

- Afvalcontainers worden minimaal dagelijks geleegd. Afvalcontainers lopen niet over.
- Afval wordt niet naast afvalbakken gezet.
- Afval wordt verzameld in een afgesloten container, die buiten staat.
- Bij afvalverwerking worden handschoenen gedragen.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

6.2 Dierplaagbeheersing

- Binnenkomende goederen worden gecontroleerd op aanwezigheid van vraatschade, uitwerpselen, buiksmeersporen etc.
- Etenswaaren staan niet onafgedekt.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

7 Infectieziektebestrijding in het opvangcentrum

- De behandelend (huis)arts maakt melding van meldingsplichtige infectieziekten.

- Gegevens van de zieken worden verzameld en in overleg met arts van de plaatselijke GGD wordt bepaald welke maatregelen er moeten worden genomen.
- Maatregelen worden getroffen in overleg met arts van de plaatselijke GGD.
- De geldende coronamaatregelen worden toegepast. Zie: [Generiek kader coronamaatregelen RIVM](#).

Beoordeling

- Goed**
- Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

8 Huisdieren

- Men weet hoe contact gelegd kan worden met de GGD indien er sprake is van een bijtincident door een huisdier.

Beoordeling

- Goed**
- Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

9 Zorgvoorzieningen

9.1 EHBO

- Er is minstens één EHBO-trommel aanwezig.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

9.2 Ruimten voor screening of onderzoek

- Elke ruimte is voorzien van een handenwasgelegenheid met warm en koud stromend water, een zeepdispenser, handalcohol, wegwerphanddoekjes en een afvallemmer (met plastic zak) met voetpedaal.
- De ruimte is voorzien van:
- een naaldencontainer met UN-keurmerk
 - persoonlijke beschermingsmiddelen (handschoenen, plastic schorten, evt. beschermbril, neus/mondmasker) die te allen tijde worden gebruikt (chirurgisch masker of FFP2 masker bij verdenking tbc)
 - Infectieziekteprotocollen
- Medisch afval wordt opgeslagen in een aparte afgesloten afvalbak voorzien van het UN-keurmerk. Medisch afval wordt gescheiden van huishoudelijk afval afgevoerd.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

10 Hygiëne en kinderen

- Het verschonen wordt strikt gescheiden gehouden van voedsel. Kinderen worden verschoond op een aankleedkussen.
- De bekleding van het aankleedkussen is goed te reinigen en het kussen wordt vervangen als het beschadigd is. Het verschoonkussen wordt na iedere verschoning gereinigd met een oplossing van allesreiniger in water.
- Papieren wegwerprol of een kind gebonden handdoek voor op het verschoonkussen tijdens het verschonen.
- Er is een handenwasgelegenheid met vloeibare zeep en papieren handdoekjes in de ruimte waar verschoond wordt.
- Luiers worden na gebruik direct in een luieremmer of afgesloten afvalemmer gegooid.
- Er zijn voldoende afvalbakken.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

11 Voedselveiligheid

- Koelkasten zijn aanwezig. Maximale temperatuur is 7°C.
- Producten over de houdbaarheidsdatum worden weggegooid.
- Gekoelde producten worden in de koeling opgeslagen (niet in koelboxen).
- Koude gerechten staan niet langer dan 2 uur buiten de koeling, anders dient dit weggegooid te worden.
- Etenswaren worden afgesloten bewaard.
- Etenswaren worden niet op de vloer bewaard.
- Er is een mogelijkheid om flesvoeding te verwarmen.
- Er wordt geen voedsel bereid in (slaap)kamers.

Beoordeling

- Goed** **Verbetering noodzakelijk**

Punten ter verbetering:

Colofon

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid

Postbus 1 | 7200 BA Bilthoven

E-mail: lchv@rivm.nl

Web: www.lchv.nl